

“...บุคคลที่จะคอยช่วยเหลือยั้งความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมจริยธรรมของคนในชาติให้น้อยลงและพัฒนาให้ดีขึ้นได้ นอกจากพระภิกษุสงฆ์แล้ว เห็นจะไม่มีใครสามารถทำได้ดีไปกว่าครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่างๆ อย่างแน่นอน...”

คุณธรรมและจริยธรรมที่ครูควรจะต้องทำ

ชูดา จิตพิทักษ์ *

บทความนี้ทั้งบทความผู้เขียนมิได้เขียนขึ้นเอง หากทว่าได้คัดลอก ตัดตอนมาจากผู้รู้ทั้งหลายเท่าที่เวลาอันน้อยนิดจะทำได้ หากผู้อ่านท่านใดมีความประสงค์จะเพิ่มเติมอีกก็ขอได้อย่างยิ่งที่จะช่วยกันทำให้ “จริยธรรมของครู” มีความสมบูรณ์ขึ้น

อารัมภกถา

ศาสตราจารย์ ดร.สุมน อมรวิวัฒน์ ได้ตอบคำถามจากบทคัดลอนบูชาครูของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่เขียนวรรคแรกว่า “ใครคือครู ครูคือใคร ในวันนี้” โดยท่านได้ตอบคำถามนี้ว่า คำตอบข้อแรก ครูคือมนุษย์ ท่านอธิบายขยายความว่า ในโลกเรามีพลโลกอยู่ 2 ประเภทเท่านั้น ประเภทแรกคือ คน และประเภทที่ 2 คือ มนุษย์ พวกที่เป็นคนนั้น เป็นสิ่งที่มีชีวิตชนิดหนึ่ง มีรูปร่างลักษณะวิวัฒนาการมาจากลิง จนมีความสามารถและรูปลักษณ์งดงามกว่าลิงอย่างมาก สิ่งที่มีชีวิตที่เรียกว่าคนนั้น พัฒนาแต่ร่างกายและความเป็นอยู่ แต่จิตใจและความรู้สึกนึกคิดของเขาหาได้พัฒนาขึ้นไม่ แต่ละวันเขาจะดำเนินชีวิตไปตามแรงกระตุ้นของสัญชาตญาณ หิวก็กิน ง่วงก็นอน ใครทำให้ขัดใจก็โกรธและทำร้าย เต็มไปด้วยการแก่งแย่งแข่งขัน เอาแต่ได้ ให้ไม่เป็น ชัยชนะของเขาเกิดขึ้นจากการทำลายผู้อื่น หลงติดรูปในกามและเกียรติยศ หัวใจของเขาจึงร้อนรุ่มทุรนทุรายอยู่ตลอดเวลา คนพวกนี้ถ้ามาเป็นครูเขาจะคิดเพียงว่า ทำอย่างไรเขาถึงจะได้รับ ได้เลื่อน และได้รวย เขาจะคิดถึงแต่ตัวเอง เขาคือผู้รับจ้างสอนหนังสือเท่านั้นเอง

ต่อเมื่อคนใดก็ตาม ที่เริ่มรู้จักวิเคราะห์และปรับปรุงตนเอง เขาได้ฝึกหัดอบรม กาย วาจา และใจของเขา ให้ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักของความพอดีและไม่ประมาท เขาฝึกหัดตนให้เป็นผู้ใหญ่ และเป็นผู้ที่รักคนอื่น

* อดีตรองศาสตราจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา (ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยทักษิณ)

มากกว่าตนเอง เขาฝึกการใช้สติปัญญาความรู้ที่มีอยู่เพื่อการสร้างสรรค์มากกว่าทำลาย เขาเห็นคุณค่าของเพื่อนมนุษย์ คุณค่าของธรรมชาติแวดล้อม และคุณค่าของการพัฒนาตนตามทำนองคลองธรรม ชีวิตเขาจึงสะอาด อยู่เย็นเป็นสุข และจิตใจของเขาก็อยู่เหนือสวัสดิกายอย่างสัจๆ สามารถระงับอารมณ์อันป่าเถื่อนลงได้ เขาจึงเป็นผู้ที่มีจิตใจสูง และมีจิตใจอิสระ เขาเป็นมนุษย์ที่แท้ ครูที่เป็นมนุษย์เท่านั้นจึงจะเป็นครูดีเด่นได้

คำตอบข้อที่สอง คือ ครูคือกัลยาณมิตร ความหมายของกัลยาณมิตรนั้น กว้างไกลและลึกซึ้งยิ่งกว่ามิตรแท้ เพราะนอกจากจะเป็นเพื่อนที่มีความจริงใจต่อกันและกันแล้ว กัลยาณมิตรยังเป็นผู้ชี้แนะและช่วยเหลือให้เกิดความเจริญอย่างชอบธรรม คนที่เป็นครูนั้นไม่เคยอยู่โดดเดี่ยว ครูที่ยืนสอนอยู่คนเดียวทุกวันๆ นั้นเป็นเพียงผู้บอกวิชา ชีวิตของครูเป็นชีวิตที่อยู่ท่ามกลางศิษย์ พ่อแม่ ผู้ปกครองของศิษย์และสมาชิกของชุมชนเป็นส่วนรวม ครูจึงมองตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเห็นว่านักเรียนนั้นคือมนุษย์ที่มีหัวใจ นักเรียนเป็นมนุษย์ที่มีความรู้สึกนึกคิด ทุกวันพ่อแม่ของเขาส่งลูกมาหาครู มาอยู่กับครูที่โรงเรียน ด้วยความหวังว่าครูจะทำงานหนักและมีความรับผิดชอบ ที่จะจัดกระบวนการและกิจกรรมทุกอย่างให้เด็กตัวน้อยๆ เหล่านี้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีความรู้ ความสามารถ ความคิด และความดี

เมื่อนักเรียนเดินเข้ามาหาครู เขารู้ว่าเขาจะได้พบมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจมีความรู้ความคิดที่สูงและกว้างไกล กว่าเขาที่เขาจะพึงพาได้ ที่จะช่วยให้เขาเข้าใจเมื่อเขาสงสัย ช่วยให้เขาร่มเย็นเมื่อเขาเดือดร้อน ช่วยให้เขาเห็นแสงสว่างเมื่อเขามืดมน ช่วยให้เขาเลือกตัดสินใจได้ด้วยตนเองเมื่อเขาสับสนวุ่นวาย นักเรียนจะต้องมั่นใจว่า เมื่อเขามาหาครู เขาจะจากไปด้วยรอยยิ้มมิใช่ด้วยหยาดน้ำตา หัวใจของครูจึงเป็นหัวใจของมิตร มิตรที่เป็นกัลยาณคือ งดงาม เทียงตรง เปี่ยมด้วยวิชาและกรุณาต่อศิษย์เล็ก ๆ ของครู

คำตอบข้อที่สาม ครูคือผู้นำทางปัญญาและวิญญาณ... โลกปัจจุบันเต็มไปด้วยผู้มีความรู้ที่วัดได้จากปริญญาบัตร เราก้าวหน้าถึงขนาดตราค่าความรู้ออกเป็นอัตราเงินบาทได้ และทุกคนก็หันหน้าทำงานเพื่อรับการตราค่านั้นไปโดยดุษณี นอกจากนั้นคนไทยเรายังถือว่าความรู้ตามปริญญานั้น มีระดับชั้น ตรี โท เอก และเกิดค่านิยมอันยากจะแก้ไขว่าคนที่รู้ระดับปริญญาเอกนั้น ต้องดีและสูงกว่าปริญญาตรี เพราะสามารถตราค่าได้ต่างกัน ช่างน่าใจหาย ถ้าจะคิดว่า “ความรู้แจ้ง” คือวิญญาณนั้นเป็นฉันทา ในตัวคนที่มีปัญญา วิญญาณที่หยั่งรู้ว่าจะอะไรคือสิ่งผิด ชอบชั่วดี อะไรคือบุญและบาป อะไรคือความจริงและอะไรคือความวิวัฒนและความวิบัติ ผู้ที่มีวิญญาณเช่นนี้ จะต้องได้รับการฝึกหัดขัดเกลาให้รู้จักภาวะที่แท้ของธรรมชาติ หน้าที่และกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ การปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ และประจักษ์ผลที่เกิดจากการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ

นักเรียนของเราจะมีปัญญาและวิญญาณที่ดีได้ก็ต่อเมื่อครูเป็นผู้รู้แจ้ง รู้จริง และคิดชอบ แล้วสามารถเป็นผู้นำทางที่ถูกที่ควร ให้เขาได้เจริญรอยตาม โดยเหตุนี้ครูจึงเป็นแบบอย่างและเป็นแม่พิมพ์ แต่ครูจะไม่ครอบงำเขาและบังคับให้เขาเป็นทาสทางความคิดของครู เด็กก็เป็นมนุษย์ เป็นตัวของตัวเอง เขาอาจจะเดินตามครูได้ แต่เขาจะเดินด้วยวิธีและท่าทางของเขา ถ้าครูนำทางให้เขาถึงที่หมายอันพึงประสงค์ของหลักสูตรได้ ครูก็ได้ทำหน้าที่สมบูรณ์แล้ว

คำตอบข้อที่สี่ ครูคือผู้มีศาสตร์และศิลปะ ถ้าใครมาดูหมิ่นว่า “การเป็นครูนั้นสักแต่ว่ามีความรู้มากกว่าเด็กก็สอนได้ สักแต่ว่าพูดเป็นก็เป็นครูได้” จริงหรือ

คนที่เป็นครูต้องสามารถประกาศแก่สามโลกได้ว่า วิชาครูนั้นเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง เป็นศาสตร์ที่มีพื้นฐานที่หนักแน่น มีหลักการและทฤษฎี มีวิธีการและแนวปฏิบัติ สามารถวิจัยและพัฒนาให้เกิดความรู้ใหม่ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ครูศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพและคุณธรรม เป็นศาสตร์ที่สรรค์สร้างให้ชีวิตและจิตใจของมนุษย์ให้เกิดคุณค่าต่อตนเองและส่วนรวม ครูศาสตร์จึงมิใช่สามัญสำนึก ไม่ใช่การเอาชีวิตของเด็กมาลองผิดลองถูก และไม่ใช่ว่าการลงทุนธุรกิจ คนที่เป็นครูจึงต้องได้รับการฝึกฝนอบรม ทั้งในวิธีที่เป็นระบบและในครรลองของประสบการณ์...การเป็นครูคือการพัฒนาคุณภาพชีวิต อะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจะต้องมี “คุณ” คือประโยชน์ มี “งาม” คือความประณีตละเอียดอ่อน เป็นระเบียบ และมี “ความดี” คือคุณธรรม ศิลปะ

ของการสอน ศิลปะของการสร้างความสัมพันธ์ ศิลปะของการกลมเกลียวจิตใจ และความประพฤติเป็นคุณงามความดีที่ครูต้องสร้างและสั่งสมเอาไว้แต่ละวัน แต่ละปีตลอดชีวิตของครู ฉะนั้นผู้จะเป็นครูได้จะต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสอน

คำตอบข้อที่ห้า คือ ครูคือผู้ที่ดำรงและค้ำจุนความเป็นไทย

การป้องกันและรักษาอิสรภาพของประเทศไทยนั้น เรามักจะคิดว่าเป็นหน้าที่ของตำรวจ ทหาร อันที่จริงคนไทยทุกคนมีหน้าที่ป้องกันและรักษาอิสรภาพของชาติทั้งสิ้น

ประเทศชาติจะมั่นคงได้อย่างไร อิสรภาพอยู่ที่ไหน ถ้าบ้านเมืองของเรามีรั้วรอบขอบชิดแข็งแรง แต่ภายในบ้านเมืองนั้นมีแต่ความยับเยินทางเศรษฐกิจ มีแต่ความเป็นทาสทางวัฒนธรรม มีแต่ทาสทางความคิดที่ปล่อยไม่ไป ครูจึงเป็นทหารกล้ากลุ่มหนึ่งที่ต้องตรากตรำต่อสู้กับความเขลา ความไม่รู้ และความจนตรอกทางความคิด เราอาจจะรับเอาทฤษฎีฝรั่ง เอาวิธีการและวัสดุของต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การมองคนอื่นและศึกษาว่าบ้านเมืองอื่นเขาทำอะไร อย่างไร นั่นเป็นสิ่งที่ดี แต่ครูไทยต้องเป็นคนมีหลักและมีความเป็นไทย ครูไทยต้องรู้ว่า ประวัติและความเป็นมาของการสอนแบบไทยแท้ๆ นั้นเป็นอย่างไร คุณค่าอันสูงส่งของการศึกษาไทยนั้นอยู่ที่ไหน เราจะจัดการสอนโดยนำเอาปรัชญาของไทยเราเองมาใช้ได้อย่างไร ผสมผสานกับหลักของสากลอย่างไร จึงจะเกิดวิธีการอันกลมกลืนเหมาะสมกับสภาพของเด็กไทยและชุมชนไทยเรา

ถ้าเราสอนด้วยวิธีการของไทยได้ เด็กนักเรียนก็จะคิดอย่างไทย อยู่อย่างไทย และเป็นไทย

ความเป็นไทยที่เป็นไทยนั้นหาได้ไม่ยาก สภาวะนี้มีอยู่มากมายในสายเลือดและสิ่งแวดล้อมของเรา ถ้าครูไทยมองไม่เห็น บอกไม่ได้ แยกและบ่งชี้ไม่ได้ว่าอยู่ตรงไหน มีลักษณะอย่างไร ก็เป็นเรื่องที่สามารถทำนายได้อย่างเสรีสลดว่าเด็กไทยที่จะเติบโตขึ้นมานั้น กลายเป็นพวก “ลูกครึ่ง” คือเป็นไทยก็ไม่ใช่ เป็นเทศก็ไม่เชิง เขาเป็นคนผิวเหลืองที่คิดอย่างฝรั่งๆ เท่านั้นเอง

ครูและความสำคัญของคุณธรรมสำหรับครู

ท่านพุทธทาสภิกขุได้อธิบายความหมายของคำว่า “ครู” ไว้ว่า “ครู” ตามพจนานุกรม แปลว่า หนัก คือคำว่า “ครู” นี้แปลว่า “หนัก” แต่ความหมายนี้เลยไปถึงว่าเป็นผู้ทำหน้าที่อันประเสริฐสุด คือ ทำหน้าที่ผู้นำในทางวิญญาณ ... ซึ่งหมายความว่า เป็นแสงสว่างส่องทางแก่วิญญาของสัตว์ในโลกให้รู้จักเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางที่พึงปรารถนา ... ฉะนั้น อุดมคติของครู จึงได้แก่ การนำวิญญาณหรือความเป็นผู้นำในทางวิญญาณของสัตว์ทั้งหลายนั้นเอง

ความหมายของครูตามที่กล่าวมานี้ ผู้รู้หลายท่านกล่าวว่า เป็นความหมายของครูตามหน้าที่ที่ต้องกระทำ ความจริง ความหมายของครูที่ลึกซึ้งอีกประการหนึ่งยังมีอยู่ซึ่งเป็นความหมายของครูตามสิทธิ์ ซึ่งกล่าวว่า ครู คือ ปุชนิยบุคคล การที่ครูจะได้รับสิทธิ์เช่นนี้ได้ แสดงว่าครูคนนั้นจะต้องมีคุณงามความดีอย่างมากทีเดียว เพราะตามธรรมดาแล้วสิ่งที่คนเราจะกราบไหว้บูชาขึ้น จะต้องเป็นของดีหรือของศักดิ์สิทธิ์ เช่น เรากราบไหว้พระพุทธรูป ก็เพราะเรานึกถึงคุณความดีของพระพุทธเจ้า เรากราบไหว้พระสงฆ์ก็เพราะท่านมีศีลมีความดี เรากราบไหว้พ่อแม่ ก็เพราะท่านมีคุณงามความดีและมีพระคุณต่อเรา เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน ผู้เป็นครูจะให้ลูกศิษย์กราบไหว้ด้วยความสนิทใจ ก็ต้องมีความดีงามหรือคุณธรรมอยู่ในตัว หากไม่เป็นเช่นนั้นแล้ว ก็กลายเป็นครูจอมปลอม หรือเป็นผู้รับจ้างสอนหนังสือ ทำมาหากินไปวันๆ เท่านั้น

คุณธรรมของครูนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะคุณธรรมเป็นเรื่องประกันคุณภาพของครู ศิษย์จะเคารพยำเกรงเชื่อถือ ผู้ปกครองจะมีความศรัทธา สถาบันวิชาครูจะมีความก้าวหน้า สังคมประเทศชาติจะมีความเจริญรุ่งเรืองได้ ย่อมต้องอาศัยคุณธรรมของครูเป็นปัจจัยสำคัญ ฉะนั้น ครูกับคุณธรรมจึงเป็นของคู่กัน หากครูขาดคุณธรรมเมื่อใด ก็เปรียบได้กับนักบวชที่ไร้ศีลเมื่อนั้น

ทำให้เสียเวลางาน เสียเงิน ซึ่งเวลาที่เสียไปนั้น ถ้านำไปใช้ในการทำมาหากิน ศึกษาค้นหาความรู้ เพิ่มพูนประสิทธิภาพในการสอนจะมีประโยชน์มากกว่า

- ความอยากได้หน้าได้ตา เช่น การจัดงานใด ๆ ต้องให้ใหญ่ ยิ่งเชิญแขกมามาก ๆ เสียทรัพย์สินเงินทองเท่าใดไม่ว่าเพราะต้องการชื่อเสียง

นอกจากนี้มีความอยากได้หน้าได้ตา ยังหมายถึงการอยากได้ยศได้ตำแหน่งหน้าที่การงานหรือในสังคม เมื่อไม่ได้มาโดยทางตรงก็ใช้วิธีการคดโกงหรือใช้เล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองปรารถนา

2.5 การหย่าร้าง เป็นปัญหาที่สำคัญทางสังคมของครูอาจารย์อีกประการหนึ่ง สาเหตุของปัญหาที่มากมาย แต่ที่สำคัญ คือ ความไม่มีคุณธรรมของสามีภริยานั่นเอง ถ้าทั้งคู่ต่างก็เป็นผู้มีคุณธรรมที่สมบูรณ์ด้วยกัน ปัญหาเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ปัญหาการหย่าร้างนี้ นอกจากจะเป็นปัญหาคุณธรรมของสามีภริยาแล้ว ยังส่งผลเป็นปัญหาสังคมไปยังลูกหลานและส่วนรวมอีกด้วย

3. ปัญหาทางศีลธรรมวัฒนธรรม

ความจริงปัญหาทางศีลธรรมวัฒนธรรมก็เป็นปัญหาสังคมนั่นเองแต่ในที่นี้ผู้เขียนแยกส่วนต่างหากเพื่อให้สามารถมองเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ปัญหาทางด้านวัฒนธรรมนับว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมอย่างมาก และสังคมสามารถตัดสินได้ชัดเจนกว่าปัญหาในด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะถ้าหากใครทำอะไรไม่ถูกต้องตามวัฒนธรรม ก็จะถูกกล่าวหาว่าเป็นคนไม่มีคุณธรรมจริยธรรมอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น บุคคลที่ชอบล่าสัตว์ทางเพศ จะถูกกล่าวหาว่าขาดคุณธรรมทันที แต่ในขณะเดียวกันถ้าเป็นสังคมของตะวันตกบางประเทศ จะไม่มีความรู้สึกว่าเสียหายแต่อย่างใด

ปัญหาทางศีลธรรมวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับครู เช่น

3.1 ปัญหาทางการแต่งกายไว้ทรงผม บางคนแต่งกายไว้ทรงผมไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นครู ทั้งนี้เพราะครูบางคนไปนิยมชมชอบรูปแบบการแต่งกายไว้ทรงผมตามอย่างชาวตะวันตก โดยลืมฐานะของตัวเองว่ามีหน้าที่อย่างไร

3.2 ปัญหาชู้สาว ปัญหาด้านนี้ถ้ามองดูอย่างผิวเผินก็จะรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาของชาวโลก ถ้าเป็นชาวบ้านทั่วไปจะถูกตำหนิน้อยหรือไม่มีใครสนใจเลย แต่ถ้าเป็นครูทำผิดในเรื่องนี้จะถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก ฉะนั้นผู้เป็นครูอาจารย์จึงต้องระวังสำรวมในเรื่องนี้ให้มาก ปัญหาชู้สาวที่ถูกตำหนิมากที่สุดคือ ปัญหาระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างครูกับครู ระหว่างครูกับชาวบ้าน แต่ถ้าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามประเพณีแล้วสังคมจะไม่ตำหนิแต่อย่างใด

3.3 ความล่าช้าทางเพศ ปัญหาเรื่องนี้มักพบกับครูอาจารย์ชายบางคนเท่านั้น ที่มีความนิยมในทางนี้ บางครั้งถึงกับทำให้ร่างกายทรุดโทรมเกิดโรค นำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและครอบครัว สังคมจะมองครูประเภทนี้ว่าเป็นผู้ประพฤติไม่เหมาะสมกับความเป็นครู

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมสำหรับครูประจำการ ตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ถ้าหากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว นับว่าเกิดจากกิเลสตัณหาของคนเราทั้งสิ้น ตราบใดที่คนเรายังมีกิเลส ตัณหา ความอยากได้ ความต้องการ ความหลงระเหิรลุ่มหลงตัวยอมมิได้ จะมากน้อยขึ้นอยู่กับการศึกษาฝึกหัดอบรมได้ดีเพียงใด ความจริงแล้ว ปัญหาดังกล่าวไม่ใช่เป็นสิ่งยากเกินกว่าที่จะแก้

ปัญหาคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู

นักศึกษาครูในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เช่น ในวิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นับว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่กำลังจะมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของประเทศชาติในอนาคต การปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวด เพราะถ้านักศึกษาครูเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมดีแล้ว เมื่อออกไปรับใช้สังคม ก็จะเป็นครูอาจารย์ที่ดีของศิษย์ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม แต่สภาพการณ์ในปัจจุบัน คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาครู

1.5 การทำอะไรตามใจตนเอง เช่น สู้บู้หรือบนยวดยานพาหนะ ในโรงมหรสพ ในห้องเรียน เป็นต้น

2. ความยุติธรรม คือ ความมีใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สามารถใช้ปัญญาวิเคราะห์หาเหตุผลได้ถูกต้อง

สิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุงในเรื่องนี้สำหรับครู คือ

- 2.1 การลำเอียงเพราะรัก
- 2.2 การลำเอียงเพราะโกรธ
- 2.3 การลำเอียงเพราะกลัว
- 2.4 การลำเอียงเพราะหลงใหล

3. ความซื่อสัตย์สุจริต คือ ความจริงใจและบริสุทธิ์ใจ ไม่ทำอะไรแบบหน้าไหว้หลังหลอก มีความจริงใจต่อตนเอง ครอบครัว ลูกศิษย์ ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน เป็นต้น

สิ่งที่ครูควรแก้ไขปรับปรุง เช่น

- 3.1 การใช้อภิสิทธิ์ในกิจการงานต่างๆ
- 3.2 การปลอมแปลง
- 3.3 การหลอกลวง
- 3.4 การคดโกง

4. ความขยัน ประหยัด และมีศรัทธาในอาชีพ คือ ความขยันในการปฏิบัติหน้าที่ของครูให้สมบูรณ์ เช่น การสอน การอบรมดูแลนักเรียนทั้งในและนอกเวลาการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จด้วยความเรียบร้อย การรู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินที่หามาได้เพื่อบำรุงครอบครัวให้มีความสุขตามสมควรแก่ฐานะ การยึดมั่นในอาชีพของตน ไม่ดูถูกอาชีพครูว่าต่ำต้อยในราคาและศักดิ์ศรี

สิ่งที่ครูควรแก้ไขปรับปรุง คือ

- 4.1 ความเฉื่อยชาในหน้าที่การงาน ผลัดวันประกันพรุ่ง
- 4.2 ความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย
- 4.3 การเอาหน้าเอาตาในการจัดงานตามประเพณีบางอย่าง
- 4.4 การหลงใหลในอบายมุข
- 4.5 การเสพของเสพติด เช่น บุหรี่ กล้วยา ฯลฯ
- 4.6 การเห่อเหิมตามสมัยนิยม เช่น การแต่งกาย
- 4.7 การขาดคุณธรรมและจริยธรรมในงานอาชีพ

5. ความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม คือ รู้ว่าตนเองอยู่ในฐานะเช่นไร มีหน้าที่อะไรบ้าง จะต้องรับผิดชอบต่อสิ่งใดบ้าง เช่น รู้ว่าเมื่ออยู่บ้านต้องมีหน้าที่ต่อครอบครัว รับผิดชอบต่อในการอบรมเลี้ยงดู เมื่ออยู่โรงเรียนมีหน้าที่สอนลูกศิษย์ อบรมลูกศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ เมื่ออยู่ในสังคมก็เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม นั่นคือต้องรับใช้สังคมตามความสามารถ เป็นต้น

สิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุง เช่น

- 5.1 การไม่รู้จักฐานะและหน้าที่ หรือไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างเคร่งครัด
- 5.2 การเห็นแก่ประโยชน์ของตนมากกว่าส่วนรวม

- 5.3 การไม่สนใจในสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองดี
- 5.4 การไม่ช่วยกันดูแลสาธารณสมบัติ
- 5.5 การไม่ร่วมมือกันแก้ปัญหาส่วนรวม

6. การหมั่นศึกษาหาความรู้ คือ การเป็นผู้ไม่หยุดอยู่กับที่ในการศึกษาเล่าเรียน เมื่ออยู่ในโรงเรียนทำหน้าที่เป็นครูอาจารย์ เมื่อมีเวลาว่างทำหน้าที่เป็นนักศึกษาไปด้วย เพราะอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้อยู่เป็นประจำ ฉะนั้นจึงต้องพยายามขวนขวายศึกษาหาความรู้แปลก ๆ ใหม่ ๆ ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

สิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุง เช่น

- 6.1 การเชื่อในโชคลาง มงคลตื่นข่าว
- 6.2 การยึดมั่นในประเพณีบางอย่าง อย่างมลาย
- 6.3 การตามอย่างคนต่างชาติในทางเสื่อมเสีย
- 6.4 การหลงใหลในโฆษณา

7. ความยึดมั่นในชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย คือ ความเป็นผู้มีสำนึกในบุญคุณของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ที่มีต่อปวงชนชาวไทยทุกคน เคารพเทิดทูนสถาบันหลักของชาติไว้เหนือสิ่งอื่นใด ในขณะเดียวกันก็พยายามส่งเสริมให้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้มีความมั่นคงและก้าวหน้ายิ่งขึ้น

สิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุง เช่น

- 7.1 ความเกรงกลัวอิทธิพลในทางที่เลว
- 7.2 ความเชื่ออย่างมลายในศาสนาและคำสอนที่ผิดไปจากความจริง
- 7.3 การไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในทางสร้างสรรค์
- 7.4 การไม่สนใจในการปกครองบ้านเมือง
- 7.5 การนอนหลับหลับสิทธิ์

8. ความภาคภูมิใจและการรู้จักทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรของชาติ คือ ความปิติยินดีในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกที่มีค่ายิ่งทางสังคมที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ให้เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ฉะนั้นจึงควรช่วยกันสงวนรักษาปรับปรุง และควรใช้ทรัพยากรของชาติให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข เช่น

- 8.1 การยอมรับและนิยมชมชอบในวัฒนธรรมต่างชาติที่เลวทรามบางอย่าง เช่น การแต่งกายที่ยั่วกามารมณ์ การไม่สำรวมทางเพศ
- 8.2 การนิยมในหญิงบริการทางเพศ
- 8.3 การเสี่ยงชีวิตด้วยการขายศิลปะของชาติ
- 8.4 การไม่ช่วยกันสร้างและบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรของชาติ

9. การรู้จักบำรุงรักษาสุขภาพกายและใจให้สมบูรณ์ คือ การรู้จักป้องกันรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้สมบูรณ์มั่นคง เพราะคนที่มีสุขภาพสมบูรณ์เท่านั้นจึงสามารถทำงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบำรุงสุขภาพร่างกายที่จำเป็น เช่น การออกกำลังกายเป็นประจำ การรับประทานอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย การฝึกจิตใจให้สงบไม่ฟุ้งซ่าน เป็นต้น

สิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุง เช่น

- 9.1 การเสียเวลาหมกมุ่นอยู่ในอบายมุขต่างๆ เช่น การพนัน สุรา นารี
- 9.2 ความสกปรกมั่งง่าย
- 9.3 การไม่รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 9.4 การเป็นคนเจ้าอารมณ์ อ่อนไหวต่อคำพูดของคนอื่นได้ง่าย

10. ความเมตตา กรุณา ความเสียสละและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คุณธรรมทั้งสามประการนี้รวมอยู่ด้วยกันได้ด้วยความเมตตา กรุณาเป็นที่ตั้ง เพราะเมื่อมีความรักความสงสารผู้อื่นแล้ว ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ก็จะตามมา ผู้เป็นครู นอกจากจะมีความรักความสงสารต่อศิษย์แล้ว จำเป็นต้องมีความรักความสงสาร ความเสียสละและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมงานและคนอื่นๆ ตามความเหมาะสมอีกด้วย จึงจะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในสังคม

สิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุง เช่น

- 10.1 การให้ทานแก่คนเกียจคร้านที่มีร่างกายสมบูรณ์ เป็นการกระทำที่ไม่ควร เพราะจะทำให้คนไม่พยายามที่จะช่วยตนเอง
- 10.2 การเสียสละให้แก่คนที่ชอบเห็นแก่ตัวจะทำให้กำเริบยิ่งขึ้น
- 10.3 การเอื้อเฟื้อแก่คนเกียจคร้าน จะทำให้ขาดความมานะพยายาม

11. ความกตัญญู กตเวทิตะ คือ ความสำนึกในบุญคุณและการตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณทั้งหลาย เช่น พ่อ แม่ ครูอาจารย์ ชาตบ้านเมือง เป็นต้น

สิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุง เช่น

- 11.1 การแสดงความกตัญญูในทางที่ผิดๆ เช่น การยอมทำงานที่ผิดกฎหมาย การยอมขายตัวเพื่อแสดงความกตเวทิตะ เป็นต้น

12. ความกล้าหาญและความสามัคคี คือ ความกล้าหาญในการทำความดีและร่วมมือร่วมใจกันประกอบความดี เพื่อให้งานบรรลุผล

สิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุง เช่น

- 12.1 การกล้าหาญด้วยการเป็นนักเลงอันธพาล
- 12.2 การสามัคคีด้วยการยกพวกตีกัน

13. การมีอุดมการณ์แห่งชีวิตและในวิชาชีพ คือ ความมุ่งมั่นหรือตั้งใจมั่น โดยมีหลักการแห่งชีวิตที่แน่นอน เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในชีวิตและในวิชาชีพของตน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ผู้เป็นครูต้องพยายามหาปรัชญาชีวิตที่แน่นอนของตนให้สอดคล้องกับวิชาชีพด้วย

สิ่งที่ควรแก้ไขปรับปรุง เช่น

- 13.1 การปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม ไม่ยินดียินร้ายต่ออนาคตของตน
- 13.2 การใช้วิชาชีพเป็นเพียงเครื่องยังชีพไปวัน ๆ หนึ่ง
- 13.3 การไม่แสวงหาความก้าวหน้าด้วยการเพิ่มพูนความรู้ในวิชาชีพ
- 13.4 การไม่เป็นตัวของตัวเอง คือ ไม่สามารถตัดสินใจอะไรได้

ปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมสำหรับครู

สภาพสังคมปัจจุบันกำลังประสบกับปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างมากมาย เหตุที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะความจริงทางวัตถุและเทคโนโลยีต่าง ๆ เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้คนไปสนใจในสิ่งที่เป็นวัตถุมากกว่านามธรรม เพราะทำแล้วบังเกิดผลทันตา ในขณะเดียวกัน การให้การศึกษาในด้านคุณธรรมจริยธรรมกลับไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควรและนอกจากนี้ยังให้การศึกษาที่ไม่ค่อยถูกต้องนักสิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมตามมา เพราะในเมื่อคนขาดคุณธรรมทางจิตใจมากขึ้น ย่อมสามารถกระทำในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและสังคมมากขึ้น ทั้งนี้เพราะความต้องการของคนเราย่อมไม่มีที่สิ้นสุด คนยิ่งมีความรู้มากเท่าใด หากขาดคุณธรรมแล้วย่อมง่ายต่อการใช้ความรู้ที่มีอยู่กระทำการสิ่งต่าง ๆ ที่จะชักนำผลประโยชน์มาสู่ตนเองและพวกพ้องให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น ที่จะได้รับการกระทำนั้น ๆ

บุคคลที่จะคอยช่วยเหลือยั้งความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมจริยธรรมของคนในชาติให้น้อยลงและพัฒนาให้ดีขึ้นได้ นอกจากพระภิกษุสงฆ์แล้ว เห็นจะไม่มีใครสามารถทำได้ดีไปกว่าครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อย่างแน่นอน แต่ทั้งนี้ครูอาจารย์จะต้องช่วยกันอบรมสั่งสอนศิษย์ทั้งด้านความรู้คุณธรรมอย่างเต็มใจและเสียสละ ในขณะเดียวกัน ครูอาจารย์ทุกคนจะต้องรำลึกอยู่เสมอว่า “เราพร่ำสอนผู้อื่นอย่างไร จะต้องทำตนฉันนั้น” นั่นคือครูอาจารย์ทุกคนจะต้องยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมทั้งในเวลาและนอกเวลาสอน

อย่างไรก็ตาม ครูก็คือปุถุชนคนหนึ่ง ย่อมมีความต้องการ อยากได้ อยากมี อยากเป็น หรือมีโลภ โกรธ หลง เหมือนกับบุคคลทั่ว ๆ ไป ฉะนั้น การที่จะตั้งความหวังไว้ว่า ครูจะต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ หรือครูจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมอย่างสมบูรณ์แบบนั้นย่อมเป็นยากยิ่ง ขอเพียงแต่ทำให้ผู้ที่ตั้งใจมาเป็นครู มีสำนึกในความเป็นครู และตั้งใจประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมให้เหนือกว่าบุคคลทั่วไป ก็ย่อมเป็นการดีไม่ใช่น้อย

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมสำหรับครูนั้นมีมากมาย ผู้เขียนขอสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ไว้ดังนี้

ก. ปัญหาคุณธรรมสำหรับครูประจำการ

ข. ปัญหาคุณธรรมที่เกี่ยวกับการผลิตครู

ปัญหาคุณธรรมสำหรับครูประจำการ

ครูประจำการ คือ ครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในสถานศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ครูอาจารย์เหล่านี้มักถูกบุคคลในสังคมวิพากษ์วิจารณ์ไปในทางที่เสื่อมเสียอยู่เสมอ ๆ เช่น ประพฤติไม่เหมาะสมกับความเป็นครูบ้าง แต่งกายไม่เหมาะสมบ้าง ซึ่งข้อกล่าวหาเหล่านี้ ยากที่ผู้เป็นครูจะปฏิเสธได้ เพราะมันเป็นความจริง แม้จะไม่จริงทั้งหมด แต่มันก็ปรากฏความจริงให้สังคมเห็นได้ชัดเจน

สาเหตุของปัญหาคุณธรรมสำหรับครูนั้นมีมาก แต่ที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

1. ปัญหาเศรษฐกิจ

เมื่อเปรียบเทียบฐานะอาชีพครูแล้วเปรียบเทียบกับงานข้าราชการอื่น ๆ จะเห็นว่าอาชีพครูเป็นงานข้าราชการที่มีรายได้ต่ำกว่าอาชีพอื่น ๆ อย่างมากมาย นอกจากนี้รายได้พิเศษต่าง ๆ เช่น การทำงานนอกเวลา หรือการออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครอง นักเรียน ครูไม่เคยมีรายได้พิเศษเลย ซึ่งผิดกับข้าราชการอื่น ๆ เมื่อออกปฏิบัติงานนอกสถานที่จะได้รับเบี้ยเลี้ยง ข้าราชการผู้น้อยส่วนมากจึงตกอยู่ในฐานะยากจน นอกจากบางคนที่มีที่ทางพอปลูกพืชผักได้บ้างก็นับว่าดี ส่วนคนที่ไม่มีเพียงเงินเดือนอย่างเดียวจะตกอยู่ในฐานะลำบาก

เมื่อเป็นเช่นนี้ ครูบางคนจึงต้องดิ้นรนขวนขวายหารายได้พิเศษมาจุนเจือครอบครัว เช่น ทำการค้าขาย เป็นนายหน้าค้าประกัน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นเหตุให้ครูต้องรับภาระหนักขึ้น คือต้องทำงานหลายอย่างไปพร้อม ๆ

กัน จึงทำให้เกิดความบกพร่องในหน้าที่หลายประการ เช่น

- 1.1 ขาดการเตรียมการสอนหรือการสอนน้อยลง
- 1.2 ไม่สนใจในการชวนขวนขวายศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้ขาดความก้าวหน้าในงานอาชีพ
- 1.3 ไม่มีเวลาที่จะตรวจแก้ไขงานของนักเรียน
- 1.4 ขาดการติดตามผลการสอนนักเรียนนอกห้องเรียน ตลอดจนการอบรมสั่งสอนในด้านพฤติกรรม
- 1.5 โอกาสที่จะพบสังสรรค์กับเพื่อนครูน้อยลง
- 1.6 ไม่มีเวลาพอที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียน
- 1.7 มาทำการสอนไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เช่น มาสายบ้าง กลับเร็วบ้าง
- 1.8 วิญญาณความเป็นครูลดลง นั่นคือ การทำงานทุกอย่างเพื่อหวังผลทางเศรษฐกิจ

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นบ่อเกิดแห่งความเสื่อมทางด้านคุณธรรมของครูอย่างยิ่ง ครูที่ยึดมั่นในคุณธรรมอย่างแท้จริงเท่านั้น จึงสามารถกู้สภาพของความเป็นครูไว้ได้

2. ปัญหาทางสังคม

เนื่องจากครูเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม การเข้าร่วมกับสังคมนับได้ว่าเป็นสิ่งดี แต่การเข้าร่วมกับบุคคลในสังคมจำเป็นต้องพิจารณาให้รอบคอบ เพราะในสังคมแต่ละแห่งย่อมมีทั้งคนที่ควรคบและไม่ควรคบ ฉะนั้น ผู้เป็นครูอาจารย์จึงควรเลือกคบคนให้เหมาะสมและประพฤติปฏิบัติตนต่อสังคมให้เหมาะสมกับสภาพของตนเอง

ปัญหาทางคุณธรรมของครูที่เกี่ยวข้องกับสังคม ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความมัวเมาในอบายมุข เช่น

2.1 การเสพยา มีคนจำนวนไม่น้อยที่เข้าใจว่า “สุรา” คือปัจจัยที่ก่อให้เกิดมิตรภาพทางสังคม ฉะนั้น จึงต้องดื่มสุราเพื่อสังคม ซึ่งความเป็นจริงแล้ว คนเราจะรักกันกับถือกัน ไม่จำเป็นต้องใช้สุราเป็นเครื่องมือเลย ตรงกันข้ามการดื่มสุราโดยขาดสติจะทำให้เกิดการแตกร้างและความเสื่อมเสียต่าง ๆ ได้ง่ายเสียด้วยซ้ำไป เพราะบางครั้งสุราทำให้คุณธรรมของครูที่เคยมีอยู่ต้องสูญเสียไปโดยไม่ได้ตั้งใจ

2.2 การสูบบุหรี่หรือสิ่งเสพติดให้โทษ เช่นเดียวกับสุรา เพราะบุหรี่ไม่ใช่สิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต บางคนสูบบุหรี่เพราะอยากทดลอง บางคนสูบบุหรี่เพราะเห็นว่าทำให้ตัวเองมองดูเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นความคิดที่ผิดทั้งสิ้น การสูบบุหรี่ นอกจากจะไม่ใช้สิ่งจำเป็นแล้ว รังแต่จะทำให้โทษต่อตนเองและผู้อื่น เช่น ทำลายสุขภาพ อากาศเสีย ส่งเสริมให้ผู้เสพเป็นคนมักง่ายเห็นแก่ตัว เช่น สูบบุหรี่บนรถโดยสาร หรือโรงแรมรสพ บ้วนน้ำลายไม่เลือกที่ ทั้งกันบุหรี่ตามใจชอบ เป็นต้น

2.3 การเล่นการพนัน บางคนเล่นการพนันโดยอ้างว่าเพื่อเป็นการสังสรรค์ บางคนเล่นการพนันโดยอ้างว่าเพื่อเป็นการผ่อนคลายอารมณ์ แต่บางคนเล่นเพื่อหวังผลประโยชน์ตรง ซึ่งจะโดยข้ออ้างอะไรก็ตาม การพนันเป็นสิ่งที่ผู้เป็นครูไม่ควรสัมผัสหรือลุ่มหลง เพราะนอกจากจะทำให้เสียเวลา เสียเงิน เสียสุขภาพแล้ว ยังทำให้ชื่อเสียงคณะครูต้องพลอยมัวหมองไปด้วย เพราะสังคมทั่วไปเมื่อทราบว่าครูเล่นการพนัน ความศรัทธาในตัวครูที่มีจากสังคมจะลดน้อยลงทันที ส่วนในด้านตัวครูที่หมกมุ่นกับการพนันจะทำให้เสียหายนื่องานสอนเป็นอย่างมาก เช่น ขาดการสอน ไม่มีเวลาเตรียมการสอน ยิ่งถ้าหากเสียหายนการพนันมาก ๆ จะทำให้การตั้งใจสอนศิษย์ลดน้อยลงอย่างมากทีเดียว

2.4 ความฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม มนุษย์ทุกคนย่อมมีตัณหากระด้างกันทั้งนั้นจะมากจะน้อยสุดแล้วแต่การฝึกใจหรือรู้จักประมาณตน ปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมในด้านนี้มีมาก เช่น

- ความฟุ้งเฟ้อ ใฝ่ใจใช้ทรัพย์สินของที่หามาได้ให้เกิดประโยชน์ตามความจำเป็น เช่น การใช้เสื้อผ้าเครื่องนุ่มห่มที่มีราคาแพง ๆ การใช้เครื่องสำอางที่มีราคาสูงโดยไม่จำเป็น การรับประทานอาหารตามกตัตการใหญ่ ๆ ที่มีสุรานารีพร้อม เป็นต้น

- ความสนุกเพลิดเพลิน เช่น เที่ยวตามสถานเริงรมย์ยามราตรี ดูหนังดูละครโดยไม่กำหนดเวลา

ทำให้เสียเวลางาน เสียเงิน ซึ่งเวลาที่เสียไปนั้น ถ้านำไปใช้ในการทำมาหากิน ศึกษาค้นหาความรู้ เพิ่มพูนประสิทธิภาพในการสอนจะมีประโยชน์มากกว่า

- ความอยากได้หน้าได้ตา เช่น การจัดงานใด ๆ ต้องให้ใหญ่ ยิ่งเชิญแขกมามาก ๆ เสียทรัพย์สินเงินทองเท่าใดไม่ว่าเพราะต้องการชื่อเสียง

นอกจากนี้มีความอยากได้หน้าได้ตา ยังหมายถึงการอยากได้ยศได้ตำแหน่งหน้าที่การงานหรือในสังคม เมื่อไม่ได้มาโดยทางตรงก็ใช้วิธีการคดโกงหรือใช้เล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองปรารถนา

2.5 การหย่าร้าง เป็นปัญหาที่สำคัญทางสังคมของครูอาจารย์อีกประการหนึ่ง สาเหตุของปัญหาที่มากมาย แต่ที่สำคัญ คือ ความไม่มีคุณธรรมของสามีภรรยาตนเอง ถ้าทั้งคู่ต่างก็เป็นผู้มีคุณธรรมที่สมบูรณ์ด้วยกัน ปัญหาเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน ปัญหาการหย่าร้างนี้ นอกจากจะเป็นปัญหาคุณธรรมของสามีภรรยาแล้ว ยังส่งผลเป็นปัญหาสังคมไปยังลูกหลานและส่วนรวมอีกด้วย

3. ปัญหาทางศีลธรรมวัฒนธรรม

ความจริงปัญหาทางศีลธรรมวัฒนธรรมก็เป็นปัญหาสังคมนั่นเอง แต่ในที่นี้ผู้เขียนแยกส่วนต่างหากเพื่อให้สามารถมองเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ปัญหาทางวัฒนธรรมนับว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมอย่างมาก และสังคมสามารถตัดสินได้ชัดเจนกว่าปัญหาในด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะถ้าหากใครทำอะไรไม่ถูกต้องตามวัฒนธรรม ก็จะถูกกล่าวหาว่าเป็นคนไม่มีคุณธรรมจริยธรรมอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น บุคคลที่ชอบล่าสัตว์ทางเพศ จะถูกกล่าวหาว่าขาดคุณธรรมทันที แต่ในขณะเดียวกันถ้าเป็นสังคมของตะวันตกบางประเทศ จะไม่มีความรู้สึกว่าเสียหายแต่อย่างใด

ปัญหาทางศีลธรรมวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับครู เช่น

3.1 ปัญหาทางการแต่งกายไว้ทรงผม บางคนแต่งกายไว้ทรงผมไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นครู ทั้งนี้เพราะครูบางคนไปนิยมชมชอบรูปแบบการแต่งกายไว้ทรงผมตามอย่างชาวตะวันตก โดยลืมฐานะของตัวเองว่ามีหน้าที่อย่างไร

3.2 ปัญหาชู้สาว ปัญหาด้านนี้ถ้ามองดูอย่างผิวเผินก็จะรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาของชาวโลก ถ้าเป็นชาวบ้านทั่วไปจะถูกตำหนิน้อยหรือไม่มีใครสนใจเลย แต่ถ้าเป็นครูทำผิดในเรื่องนี้จะถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก ฉะนั้นผู้เป็นครูอาจารย์จึงต้องระวังสำรวมในเรื่องนี้ให้มาก ปัญหาชู้สาวที่ถูกตำหนิมากคือ ปัญหาระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างครูกับครู ระหว่างครูกับชาวบ้าน แต่ถ้าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปตามประเพณีแล้วสังคมจะไม่ตำหนิแต่อย่างใด

3.3 ความล่าช้าทางเพศ ปัญหาเรื่องนี้มักพบกับครูอาจารย์ชายบางคนเท่านั้น ที่มีความนิยมในทางนี้ บางครั้งถึงกับทำให้ร่างกายทรุดโทรมเกิดโรค นำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและครอบครัว สังคมจะมองครูประเภทนี้ว่าเป็นผู้ประพฤติไม่เหมาะสมกับความเป็นครู

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมสำหรับครูประจำการ ตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ถ้าหากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว นับว่าเกิดจากกิเลสตัณหาของคนเราทั้งสิ้น ตราบใดที่คนเรายังมีกิเลส ตัณหา ความอยากได้ ความต้องการ ความหลงระเหิรลุ่มลุ่มตัวยอมมิได้ จะมากขึ้นน้อยขึ้นอยู่กับการฝึกหัดอบรมได้ดีเพียงใด ความจริงแล้ว ปัญหาดังกล่าวไม่ใช่เป็นสิ่งยากเกินกว่าที่จะแก้

ปัญหาคุณธรรมที่เกี่ยวกับการผลิตครู

นักศึกษาครูในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เช่น ในวิทยาลัยครูและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นับว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่กำลังจะมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของประเทศชาติในอนาคต การปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวด เพราะถ้านักศึกษาครูเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมดีแล้ว เมื่อออกไปรับใช้สังคม ก็จะเป็นครูอาจารย์ที่ดีของศิษย์ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม แต่สภาพการณ์ในปัจจุบัน คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาครู

โดยทั่วไปได้รับการพัฒนายังไม่ถึงขั้นที่น่าพอใจ ทั้งนี้เพราะสาเหตุหลายประการ ดังเช่น

1. หลายหน่วยงานผลิตครู

ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า “ค่านิยม” ในความเป็นครุต่ำมาก ผู้ที่เลือกเรียนอะไรไม่ได้จึงกลับมาเรียนครู และในขณะเดียวกันผู้ที่เรียนจบจากสถาบันใด ๆ ก็มีโอกาสดูเป็นครูได้ จึงทำให้ดูเหมือนว่า อาชีพครูเป็นอาชีพที่เหลือเดน หรือเป็นที่พึ่งพาอาศัยของคนไม่รู้จะทำอะไรไปทำนองนั้น

ถ้าพิจารณาแล้วจะเห็นว่า หน่วยงานที่สามารถผลิตครูได้มีมากมาย เช่น

- วิทยาลัยครูของกรมการฝึกหัดครู
- คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
- วิทยาลัยพลศึกษาของกรมพลศึกษา
- วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
- วิทยาลัยนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร
- วิทยาลัยพาณิชยการของกรมอาชีวศึกษา
- สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
- วิทยาลัยเทคนิคต่าง ๆ
- สถาบันอื่น ๆ

ในเมื่อหลายหน่วยงานผลิตครูเช่นนี้ ทำให้นักศึกษาครูได้รับการปลูกฝังคุณธรรมในความเป็นครูแตกต่างกันออกไป ประกอบกับสถาบันบางแห่งมิได้สอนวิชาชีพครูให้แก่นักศึกษา แต่นักศึกษาก็สามารถออกไปเป็นครูได้ สิ่งเหล่านี้ จึงเป็นปัญหาสำคัญสำหรับคุณธรรมของครู

2. อาจารย์ในสถาบันการผลิตครู

ในเมื่อผู้มีสิทธิ์เป็นครูมาจากหลายสถาบัน นั่นก็ย่อมหมายถึงได้รับการฝึกฝนอบรมมาจากอาจารย์ในหลายหน่วยงาน แน่นนอนเหลือเกิน อุดมการณ์ของแต่ละอาจารย์ย่อมแตกต่างกัน แม้แต่ในสถาบันเดียวกัน อุดมการณ์ในความเป็นครูก็ยิ่งแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวโดยสรุปแล้ว ผู้เป็นครูของครูหรืออาจารย์ในสถาบันผลิตครูทั้งหลาย ยังมีข้อบกพร่องหลายประการ เช่น

2.1 อุดมการณ์ในความเป็นครูของครูยังไม่สูง นั่นคือ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาส่วนมากมักเป็นผู้สอนหนังสือมากกว่า “สอนคน” น้อยคนนักที่จะสอนนักศึกษาด้วยความเอาใจใส่ในความประพฤติของศิษย์ บางคนกลับมีความรู้สึกที่ไม่อยากไปต่อแยกกับศิษย์มากนัก เพราะเห็นว่าโตแล้ว บางคนอาจจะกล่าวตักเตือนในข้อบกพร่องของศิษย์ แต่ก็เกรงว่าลูกศิษย์จะเกลียดชังตน พฤติกรรมของครูอาจารย์เหล่านี้ จึงเรียกได้ว่าเป็นผู้สอนหนังสือมากกว่า “สอนคน”

2.2 พฤติกรรมของอาจารย์จำนวนไม่น้อย ยังไม่สามารถนำมาเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษาได้ เช่น

- การเข้าห้องสอนไม่ตรงตามเวลา
- การแต่งกายไว้ทรงผมไม่เรียบร้อย
- ความประพฤติไม่เหมาะสมกับความเป็นครูของครู เช่น เล่นการพนัน เสพของมึนเมา มีพฤติกรรมส่อไปในทางชู้สาวกับศิษย์หรือผู้ร่วมงาน
- การขาดวินัยในตนเอง เช่น การทิ้งเศษสิ่งของ การเดินลัดสนาม การสนุกจนลืมตัว เป็นต้น

2.3 อาจารย์ยังขาดความกระตือรือร้นในงานอาชีพ เช่น ไม่พยายามศึกษาหาวิธีการสอนใหม่ๆ เคยใช้อย่างใดก็ทำไปอย่างนั้น ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการเขียนตำรา เป็นต้น

3. กระบวนการผลิตครู

การผลิตครูยังขาดคุณภาพอยู่มาก นั่นคือ การฝึกหัดครูยังเน้นในภาคทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ ในขณะที่เดียวกันก็ยังไม่เน้นความรู้ในตำรามากกว่าคุณธรรมจริยธรรม ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากสาเหตุใหญ่ๆ เช่น

3.1 หลักสูตรการฝึกหัดครูไม่ได้เน้นในเรื่องการวัดผลประเมินผลให้เด่นชัด ในการตัดสินใจได้กของนักศึกษาว่าจะวัดความรู้เท่าใด จะวัดคุณธรรมเท่าใด

3.2 อาจารย์ผู้สอนเน้นในด้านความรู้มากกว่าคุณธรรมในวิชาทั่วไป แทนที่จะปรับปรุงการวัดผลให้เหมาะสม ว่าในวิชาที่สอนนั้น จะวัดความรู้เท่าใด วัดคุณธรรมเท่าใด การตัดสินได้ตก จึงควรพิจารณาพฤติกรรมของนักศึกษาหลายๆ ด้าน

3.3 ในวิชาเกี่ยวกับจริยธรรมคุณธรรมโดยตรง อาจารย์ผู้สอนก็ยังใช้วิธีวัดผลประเมินผลไม่ถูกต้องนัก คือ วัดความรู้มากกว่าวัดพฤติกรรมของผู้เรียน

4. ตัวนักศึกษาครู

นักศึกษาครูยังขาดแรงศรัทธาในความเป็นครูอย่างแท้จริง นักศึกษาส่วนใหญ่ที่เลือกเรียนครู มักจะมีสติปัญญาค่อนข้างต่ำและปานกลาง นักศึกษาที่เรียนดีเรียนเก่งจะไปเลือกเรียนในสาขาวิชาอื่น ๆ เสียหมด พวกที่เข้าอะไรไม่ได้แล้ว จึงหันกลับเลือกเรียนครู เพื่อไม่ให้เสียเวลาไปเปล่าๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเป็นสาเหตุสำคัญของสิ่งต่อไปนี้

4.1 มาตรฐานทางวิชาการของนักศึกษาครูตกต่ำ เพราะวัดดูดิบที่สถาบันผลิตครู รับเข้ามาเพื่อผลิตสินค้าออกไปมีคุณภาพต่ำ ผลผลิตจึงมีคุณภาพต่ำไปด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ครูที่จบออกไปทำงานขาดประสิทธิภาพในการสอนอยู่มีใช้น้อย

4.2 คุณธรรมจริยธรรมต่ำลง เมื่อนักศึกษาที่เข้ามาเรียนครูโดยไม่ได้ตั้งใจ หรือเข้ามาเรียนโดยไม่มีศรัทธาในอาชีพครูอย่างแท้จริง จิตใจของเขาจึงไม่มีวิญญาณครู ประกอบกับนักศึกษาส่วนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเป็นพื้นเดิมอยู่แล้ว จึงเป็นปัญหาในด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่มาก

5. ระบบการฝึกสอนและการนิเทศ

การฝึกสอนถือว่าเป็นหัวใจของการเรียนวิชาชีพครู เพราะเป็นการนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาเล่าเรียนมาจากครูอาจารย์ในห้องเรียนไปทดลองใช้จริง ๆ แต่ตามสภาพความเป็นจริงระบบการนิเทศการสอนยังมีข้อบกพร่องหลายประการ เช่น

5.1 อาจารย์นิเทศก์การสอนยังขาดความชำนาญในการสอน บางแห่งให้อาจารย์ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาและรับราชการใหม่ๆ ไม่เคยมีประสบการณ์ในด้านการสอนไปทำหน้าที่นิเทศการสอนให้นักศึกษา หรือมีฉะนั้นก็ให้อาจารย์ที่ไม่ค่อยมีชั่วโมงจะสอน และไม่ค่อยกระตือรือร้นต่อการสอนไปทำหน้าที่นิเทศการสอน นักศึกษาฝึกสอนจึงไม่ค่อยได้รับคำติชมจากอาจารย์นิเทศก์ ทำให้ไม่สามารถรู้ข้อบกพร่องของตนเองและแนวทางแก้ไข

5.2 ครูพี่เลี้ยงและครูใหญ่ (อาจารย์ใหญ่) ในโรงเรียนฝึกสอน ไม่ค่อยให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการฝึกสอนของนักศึกษาอย่างจริงจัง เพราะบางโรงเรียนอยากได้นักศึกษาไปช่วยงานพัฒนาโรงเรียน แทนที่จะช่วยเหลือแนะนำการสอนให้นักศึกษา ครูพี่เลี้ยงบางคนอาศัยแรงนักศึกษาฝึกสอนให้ช่วยสอนแทนตลอดเวลา ส่วนครูพี่เลี้ยงไปทำงานส่วนตัวอย่างอื่น และนอกจากนี้ ครูพี่เลี้ยงบางคนยังทำตัวเป็นแบบอย่างที่ไม่เหมาะสม เช่น ชักชวนนักศึกษาเที่ยวในสถานที่ที่ไม่ควร ดื่มสุรา เล่นการพนัน เป็นต้น

5.3 เวลาการฝึกสอนของนักศึกษาครูค่อนข้างน้อย คือใช้เวลาประมาณ 8-9 สัปดาห์ ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วมีเวลาน้อยกว่าที่กล่าวด้วยซ้ำไป ทำให้นักศึกษามีเวลาสอนเพื่อหาประสบการณ์จริงไม่เพียงพอ

6. ผู้สำเร็จการศึกษาวิชาชีพครูยังขาดคุณธรรมในวิชาชีพ

ปรากฏว่ามีนักศึกษาที่สำเร็จทางวิชาชีพครูจำนวนไม่น้อยที่ไม่ยอมประกอบวิชาชีพครู พยายามหาช่องทางไปประกอบอาชีพอื่นเท่าที่สามารถจะทำได้ แม้บางครั้งต้องยอมลดคุณวุฒิลงเพื่อเริ่มต้นในอาชีพใหม่ก็ยินดี เหตุที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะไม่มีใจรักในความเป็นครู ตั้งแต่แรกเข้าเรียนในสถาบันผลิตครู ในขณะที่เรียนอยู่ก็ไม่มีสิ่งจูงใจให้เปลี่ยนเจตคติได้เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว เจตคติจึงเหมือนเดิม มิฉะนั้น ก็ยอมเป็นครูให้มีอาชีพสำหรับความอยู่รอด

7. กระบวนการสอบคัดเลือกครูเพื่อเข้ารับราชการยังขาดหลักเกณฑ์ที่ดี

การสอบคัดเลือกครูเข้าสอนในระหว่างที่ผ่านมา มีข้อบกพร่องหลายประการ ทำให้เกิดช่องทางของผู้แสวงหาประโยชน์ใส่ตนร่ำรวยไปไม่น้อย นั่นคือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษามาจากสถาบันการผลิตครู โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ ๆ มีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอกลับได้รับคัดเลือกให้เป็นครูเพราะมีอำนาจเงิน ส่วนคนดีมีความรู้ความสามารถกลับตกงาน เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงทำให้ได้ครูที่มีคุณภาพและคุณธรรมต่ำลง

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการบรรจุแต่งตั้งครู ได้พยายามอุดช่องโหว่ต่าง ๆ ทุกวิถีทาง คนดีมีจริยธรรมสูงจะมีโอกาสได้เข้ามาเป็นครูมากขึ้น

การสร้างเสริมศรัทธาและคุณธรรมสำหรับครู

ดังที่ได้กล่าวมาตั้งแต่ต้นแล้วว่า คุณธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูทุกคน ถ้าครูขาดคุณธรรมเมื่อใด ความเป็นครูก็หมดไปทันที

ฉะนั้น เพื่อให้ครูทุกคนยังได้รับคำยกย่องสรรเสริญจากสังคมว่าเป็น “ปูชนียบุคคล” อยู่ จึงสมควรที่จะต้องหาวิธีการสร้างเสริมศรัทธาและคุณธรรมสำหรับครูให้ได้อยู่ตลอดไป

การสร้างเสริมศรัทธาและคุณธรรมสำหรับครู สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประการใหญ่ ๆ คือ

1. การสร้างเสริมศรัทธาและคุณธรรมสำหรับครูประจำการ
2. การสร้างเสริมศรัทธาและคุณธรรมสำหรับนักศึกษา

การสร้างเสริมศรัทธาและคุณธรรมสำหรับครูประจำการ

โดยที่ครูประจำการ คือ ครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่การสอนอยู่ตามสถานศึกษาต่าง ๆ บุคคลเหล่านี้มีบทบาทหน้าที่โดยตรงต่อความเจริญก้าวหน้าของเยาวชนและประเทศชาติ จำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมศรัทธาให้ครูอาจารย์ทุกคนเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างสมบูรณ์

วิธีการสร้างเสริมศรัทธาและคุณธรรมสำหรับครูประจำการ สามารถกระทำได้โดยยึดแนวทางดังต่อไปนี้

1. ผู้บังคับบัญชาจะต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่น การแต่งกาย การมีระเบียบวินัย กิริยามารยาท การทำงาน การละเว้นจากอบายมุข ความขยันขันแข็งในการทำงาน การพูดอย่างไรต้องทำอย่างนั้น เป็นต้น

2. ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับจรรยาบรรณของครู ให้ครูทุกคนได้รับรู้และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ในขณะเดียวกันหากครูคนใดประพฤติตนไม่เหมาะสมกับความเป็นครู เมื่อว่ากล่าวตักเตือนแล้วยังไม่ดีขึ้น ก็ควรจะได้ใช้มาตรการอย่างเด็ดขาดและจริงจัง

3. จัดกิจกรรมที่เป็นการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของครู โดยให้ครูได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ อย่างทั่วถึง เช่น จัดให้มีการอบรมมารยาทไทยแก่ครู จัดให้มีการฝึกสมาธิและปฏิบัติธรรม อาราธนาพระภิกษุมานะ

เทศนาสั่งสอน เป็นต้น

4. จัดสัมมนาผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับให้เข้าใจถึงวิธีการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของครู และให้มีการทบทวนชี้แจงจริยธรรมแก่ครูอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ

5. ประกาศเกียรติคุณและให้รางวัลแก่ครูอาจารย์ที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูง ตลอดจนให้มีการส่งเสริมสวัสดิการแก่ครอบครัวของครูอาจารย์ ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมปฏิบัติงานได้ดีเด่นมาตลอด ด้วยวิธีการให้ทุนเล่าเรียนแก่นบพิตร์ หรืออื่นๆ

6. การสอบบรรจุและการปฐมนิเทศครูใหม่ จะต้องบรรจุเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของครูไว้ด้วย เพราะอย่างน้อยก็ทำให้ครูได้รู้เรื่องหลักธรรม และหลักปฏิบัติที่ดีของครูบ้าง

7. การทำวิจัยในด้านคุณธรรมจริยธรรมของครู เพื่อหาทางปรับปรุงส่งเสริมต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง ได้แก่ ครูสภา

8. จัดหาเอกสาร ภาพยนตร์ ภาพเคลื่อนไหว ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมสำหรับครูออกเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาทุกสังกัดอย่างทั่วถึง

9. ควรเลือกการเลื่อนตำแหน่งโดยระบบ ชี และงดการพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ เพราะระบบและวิธีการดังกล่าว ไม่เป็นการสร้างเสริมคุณธรรมสำหรับครูอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะเป็นต้นเหตุให้ครูอาจารย์บางคนทำงานเอาหน้า เห็นแก่ตัว ประจบสอพลอ เห็นแก่พรรคพวกญาติสนิทมิตรหรือคนสนิทของตนให้ได้รับบำเหน็จความชอบ ส่วนคนที่ไม่ใช่พวกพ้องหรือญาติมิตร จะทำงานด้วยความวิริยะอุตสาหะเพียงใดไม่เคยสนใจ ทำให้คนดีมีคุณธรรมหมดกำลังใจในการทำงาน การพิจารณาความดีความชอบดังกล่าว ควรจะเปลี่ยนเป็นการช่วยเหลือในเรื่องสวัสดิการต่างๆ หรือไม่ก็เป็นการมอบรางวัลประกาศเกียรติคุณจะดีกว่า

10. หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบ ได้แก่ ครูสภาหรือสถาบันวิชาชีพครู จะต้องเร่งรัดพัฒนาวิชาชีพครูให้ก้าวหน้า ด้วยการให้ครูได้มีโอกาสก้าวหน้าในงานอาชีพให้ทัดเทียมหรือดีกว่าอาชีพอื่น

การสร้างเสริมศรัทธาและคุณธรรมสำหรับนักศึกษาครู

นักศึกษาครู เป็นบุคคลที่จะต้องรับใช้สังคม ในการอบรมสั่งสอนเยาวชนของชาติในโอกาสต่อไป ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นต้องปลูกฝังคุณธรรมต่างๆ ให้แก่นักศึกษาครูให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้นักศึกษาครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและคุณธรรมเพียงพอ

วิธีการสร้างเสริมศรัทธาและคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักศึกษา ควรกระทำดังนี้

1. การคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนครู

ตามสภาพการณ์ในทศวรรษที่ผ่านมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ปรากฏว่า การคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนครูเป็นไปอย่างไม่เหมาะสมนัก เป็นเหตุให้นักศึกษาที่เลือกเรียนครูในพวกที่สอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยในสาขาวิชาอื่นๆ ไม่ได้แล้ว จึงตัดสินใจสอบเรียนครูในวิทยาลัยครู หากมีเช่นนั้น ก็จะเป็นพวกที่มีผลลัพท์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ ไม่ไปสอบเรียนในสาขาวิชาอื่น จึงมุ่งสอบเข้าเรียนครูเพียงอย่างเดียว เพราะโอกาสสอบได้มากกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นเหตุให้นักศึกษาครูเป็นผู้มีความสามารถทางวิชาการค่อนข้างต่ำ และในขณะเดียวกันปัญหาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมก็ตามมาด้วย เพราะตามสภาพความเป็นจริง คนที่มีสติปัญญาค่อนข้างต่ำ มักจะมีปัญหาในด้านพฤติกรรมมากกว่าคนที่มีความสติปัญญาสูง และการมุ่งอนาคตก็มีน้อยกว่าคนที่มีความสติปัญญาสูงด้วย

แนวทางการแก้ไขปัญหานี้ในการคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนครูอาจกระทำดังนี้

1.1 กำหนดการรับนักศึกษาครูในวิทยาลัยครูทุกแห่ง ให้พร้อมกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ วิธีการนี้จะทำให้นักศึกษาตัดสินใจตั้งแต่เริ่มแรกว่าจะเรียนอะไร หากนักศึกษา มีศรัทธาในอาชีพครูอย่างจริงจัง ก็จะตัดสินใจ

เลือกเรียนครูโดยไม่ต้องลงเลแต่อย่างใด เมื่อสถาบันการผลิตครูได้คนที่มีศรัทธาในอาชีพครูอย่างแท้จริง มาเป็น นักศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในอาชีพครู ก็เป็นไปได้โดยง่ายและเกิดผลอย่างแท้จริง

1.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาที่จะจบการศึกษาชั้นมัธยมปลาย สมัครเข้าเรียนครู โดยไม่ต้องมีการสอบคัดเลือก เพียงแต่สถาบันผลิตครูคัดเลือกนักเรียนจำนวนหนึ่งเข้าเรียน โดยกำหนดว่าคนที่สมัคร เข้าเรียนครู จะต้องเป็นคนที่มีความประพฤติเรียบร้อย และมีศรัทธาที่จะเป็นครูอย่างแท้จริง วิธีการนี้จะได้ผลดียิ่ง ขึ้น ถ้าหากสถาบันการผลิตครูได้กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ด้วย เช่น กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำ ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องไม่ต่ำกว่า 2.50 ถ้าทำเช่นนั้น จะทำให้สถาบันผลิตครูได้นักศึกษาที่มีคุณภาพทาง วิชาการดีขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากเพียงแต่กำหนดเรื่องความประพฤติเพียงอย่างเดียวอาจได้นักศึกษาที่มีผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำเข้ามาเรียนครูเหมือนเดิม เพราะจะคัดเลือกอย่างไรก็ได้คนในกลุ่มที่สมัครเข้ารับ การคัดเลือกนั่นเอง

1.3 ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ประสงค์จะเรียนครู โดยวิธีการสอบคัดเลือก แต่จะต้องกำหนด เกณฑ์ขั้นต่ำในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเข้าเรียนไว้ เช่น กำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ไม่ต่ำกว่า 3.00 และต้องเป็นคนที่มีความประพฤติดี มีศรัทธาที่จะเป็นครู โดยไม่ต้องระบุว่าจะต้องเป็นนักเรียนที่ยากจนหรือไม่ ให้ สิทธิ์แก่ทุกคนที่อยากเป็นครู เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว รัฐบาลจะต้องบรรจุให้ทำงานได้เลย ถ้าทำเช่นนี้ได้ ผู้เขียน เชื่อแน่ว่าจะมีนักเรียนอยากมาเป็นครูมากยิ่งขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู ให้สูงเท่าเทียมกับ อาชีพอื่น หรือสูงกว่าอาชีพอื่นก็ได้

วิธีการคัดเลือกนักศึกษาครูตามวิธีการที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้เขียนคิดว่าถ้าหากทำได้ทั้งหมด หรือ เพียงวิธีการใดวิธีการหนึ่ง จะเป็นการช่วยสร้างเสริมศรัทธาและคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาครูได้ดีขึ้น เพราะ การสร้างศรัทธาให้คนทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น บางครั้งจำเป็นต้องมีเครื่องล่อใจ เช่น คนอยากเรียนแพทย์ เพราะเรียนแล้วมีโอกาสได้ทำงานทันที

2. ครูอาจารย์ในสถาบันการผลิตครู

เนื่องจากครูอาจารย์ในสถาบันการผลิตครู สำเร็จการศึกษามาจากหลายหน่วยงาน บางคนก็มาจากสายงาน ครูโดยตรง บางคนมาจากสายงานอื่น ๆ ทำให้มีอุดมการณ์ในความเป็นครูแตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักศึกษาครู เพราะตามสภาพความเป็นจริงแล้ว นักศึกษามักจะเอาอย่าง พฤติกรรมของอาจารย์ ที่ชอบทำอะไรตามสบายมากกว่าเพราะทำง่าย ไม่ต้องฝืนจิตใจเพราะเมื่อทำบ่อย ๆ ก็เกิด ความเคยชินจนไม่มีความรู้สึกว่สิ่งที่ตนทำไปนั้นถูก-ผิด เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไร

เพื่อเป็นการแก้ไขปรับปรุงและสร้างเสริมศรัทธาและคุณธรรมของนักศึกษาครู ครูอาจารย์ในสถาบันผลิต ครูจะต้องช่วยกันทำในสิ่งต่อไปนี้

2.1 ผู้บริหารทุกระดับต้องกระทำตนให้เป็นแบบอย่างแก่ครูอาจารย์ในด้านความประพฤติ และใน ขณะเดียวกัน ก็ต้องคอยสอดส่องดูแลให้ครูอาจารย์ทุกคนได้ตระหนักในหน้าที่และสำนึกในจรรยาบรรณของผู้เป็น ครูของครูอยู่เสมอ

2.2 ครูอาจารย์ทุกคนต้องมีอุดมการณ์ในความเป็นครูของครูร่วมกัน และต้องกระทำตนให้เป็น แบบอย่างที่ดีงามแก่ศิษย์อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้จะต้องช่วยกันแก้ไขสำหรับนักศึกษาที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม กับความเป็นครู เช่น การแต่งกายไม่เรียบร้อย ขาดระเบียบวินัย เป็นต้น

2.3 ครูอาจารย์ต้องช่วยกันป้องกันไม่ให้นักศึกษาครูกระทำการใด ๆ อันอาจนำมาซึ่งความเดือดร้อน ทั้งตนเองและสถาบัน ในขณะเดียวกันต้องพยายามสอดส่องดูแลหาหนทางส่งเสริมประกาศเกียรติคุณให้แก่นักศึกษา ที่มีคุณธรรมหรือประพฤติดี โดยพยายามให้นักศึกษามีโอกาสได้รับเกียรติแห่งความดีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น

การมอบรางวัลเป็นทุนการศึกษาหรือประกาศชื่อให้เป็นที่ปรากฏแก่สังคม เป็นต้น

3. การจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน

หลักสูตรของสภาการศึกษาที่ผ่านมายังไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมคุณธรรมสำหรับนักศึกษาเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะ

3.1 ไม่ได้กำหนดให้นักศึกษาทุกคน ได้เรียนในเรื่องเกี่ยวกับจรรยาบรรณของครู ทั้ง ๆ ที่วิชานี้ จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับความเป็นครู ไม่เหมือนกับวิชาชีพชั้นสูงอื่นๆ เช่น แพทย์ พยาบาล เพราะได้มีการเรียนวิชาที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน ถึงแม้ว่าจะเป็นหลักสูตรของสภาการศึกษา ก็ได้อำนาจให้นักศึกษาที่เรียนหลักสูตรปริญญาตรีสี่ปี ต้องเรียนที่เกี่ยวกับจรรยาบรรณของครูแล้วก็ตาม แต่นักศึกษาที่เรียนหลักสูตรสองปี กลับไม่ต้องเรียน ทั้ง ๆ ที่ต้องออกไปประกอบอาชีพครูเหมือนกัน ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วน่าจะบังคับให้นักศึกษาทุกวิชาเอกได้เรียนเหมือนกัน

3.2 หลักสูตรการเรียนการสอนไม่ได้กำหนดให้มีคะแนนคุณธรรม หรือความประพฤติสำหรับนักศึกษาในวิชาต่างๆ ไว้ ครูอาจารย์ส่วนมากจึงมุ่งวัดผลการเรียนการสอนในด้านความรู้หรือทางสติปัญญาเพียงด้านเดียว ถ้าหากหลักสูตรการเรียนการสอนกำหนดให้ทุกวิชารวมคะแนนความประพฤติไว้ด้วยแล้ว จะช่วยให้อาจารย์มองเห็นแนวทางที่ดีขึ้น

3.3 กิจกรรมต่างๆ ที่จัดในสถาบันผลิตครูไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมคุณธรรม ส่วนใหญ่มุ่งเน้นความเป็นเลิศในงานที่อยู่ในกลุ่มของตน เช่น การจัดกิจกรรมในชุมชนต่างๆ บางสิ่งบางอย่างส่งเสริมให้นักศึกษาฟังเพื่อเห่อเหิม เช่น การจัดงานกินเลี้ยงเต้นรำ เมื่อจบภาคการเรียน เป็นต้น

4. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หรือการฝึกสอนของนักศึกษาครูเท่าที่ผ่านมาใช้เวลาน้อยเกินไป คือ ใช้เวลาเพียง 9 สัปดาห์ ซึ่งมีเวลาปฏิบัติงานจริง ๆ น้อยกว่าที่กล่าวมา ทำให้นักศึกษาครูมีโอกาสหาประสบการณ์ในการทำงานยังไม่เพียงพอ ประกอบกับระบบการนิเทศการสอนโดยทั่วไปยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เช่น

4.1 อาจารย์นิเทศบางคนยังขาดประสบการณ์ในการสอน หรือมีความชำนาญในการสอนน้อย

4.2 พฤติกรรมของอาจารย์นิเทศบางคนยังไม่สามารถนำมาเป็นแบบอย่างแก่นักศึกษาฝึกสอนได้ เช่น การแต่งกาย กิริยามารยาท

4.3 อาจารย์นิเทศส่วนมากนิเทศการสอนแต่ในด้านวิชาการ ไม่ได้เน้นในด้านความประพฤติของนักศึกษาฝึกสอน ที่จะส่งผลไปสู่การฝึกอบรมนักเรียนที่ฝึกสอนอยู่

4.4 ครูใหญ่ (อาจารย์ใหญ่) และครูพี่เลี้ยงไม่ค่อยได้ใส่ใจกับการสอนของนักศึกษาฝึกสอนเท่าที่ควร ส่วนใหญ่มักจะปล่อยให้นักศึกษาสอนกันตามสบาย จะดูการสอนของนักศึกษาที่ต่อเมื่อทางอาจารย์นิเทศต้องการข้อมูล เพื่อการประเมินผลกับวิทยาลัย น้อยคนนักที่จะสนใจต่อการฝึกสอนของนักศึกษาอย่างจริงจัง

4.5 ครูพี่เลี้ยงบางคนทำตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ค่อยเหมาะสมแก่นักศึกษาฝึกสอน บางครั้งถึงกับชวนนักศึกษาไปในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น กรณียุสาว การประพฤติในสิ่งที่เป็นอบายมุขต่างๆ เป็นต้น

ฉะนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปรับปรุงและส่งเสริมคุณธรรมให้แก่นักศึกษาครู ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันปรับปรุงในเรื่องต่อไปนี้

1) เพิ่มเวลาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้นักศึกษาครูเป็น 1 ภาคเรียนเต็ม ซึ่งทางสถาบันการผลิตครูต่างๆ กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ขณะนี้

- 2) เพิ่มประสิทธิภาพให้อาจารย์นิเทศก์ โดยชี้แจงให้อาจารย์เข้าใจหลักการและวิธีการนิเทศการสอน
- 3) จัดสัมมนาครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่และครูพี่เลี้ยง ให้เข้าใจถึงหลักและวิธีการนิเทศการสอนให้นักศึกษาตลอดจนขอความร่วมมือให้ช่วยดูแลความประพฤติของนักศึกษาครูอย่างเข้มงวดและสม่ำเสมอ
- 4) จัดให้นักศึกษาทุกคนออกไปสังเกตการสอนเป็นระยะๆ ในปีต้นๆ ของการเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงวิธีการทำงาน วิธีการสอนตลอดจนเป็นการศึกษาข้อดี ข้อบกพร่องต่างๆ ที่พบเห็น แล้วนำมาอภิปรายเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป
- 5) จัดให้มีการอบรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการปฐมนิเทศนักศึกษา ก่อนออกฝึกสอน เพื่อให้นักศึกษาครูได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของครู ตลอดจนแนวทางที่จะฝึกอบรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนที่เข้าไปทำการสอน

5. สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

การจัดบริการต่างๆ ในสถานศึกษามีส่วนช่วยส่งเสริมคุณธรรม ให้แก่นักศึกษาครูได้ เพราะถ้าการบริการต่างๆ เป็นไปด้วยดี จะทำให้ผู้รับบริการทุกคนเกิดความสุข จิตใจชื่นบาน ถ้าหากการบริการต่างๆ ขัดข้อง จะทำให้ผู้ใช้บริการมีความหงุดหงิด เกิดโทสะจริตได้ง่าย อาจแสดงออกในรูปการทำลายสิ่งของต่างๆ ได้ เพราะฉะนั้นควรจัดให้มีบริการและสวัสดิการที่ สะอาด สะดวก สบาย สงบ และปลอดภัย ไว้เสมอ

บริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับนักศึกษา เช่น

- ห้องน้ำห้องส้วม ต้องแยกชาย-หญิง ให้มิดชิด สะอาด ปลอดภัยและเพียงพอ
- น้ำดื่ม จัดให้เพียงพอตามสถานที่ต่างๆ เช่น ตามมุมตึกเรียน บนอาคาร ตามสนามเล่น เป็นต้น
- สถานที่รับประทานอาหาร จัดให้เพียงพอ สะอาด สะดวก มีการถ่ายเทอากาศดี
- สถานพยาบาล ต้องสะอาด สงบ และสะดวก เป็นต้น
- แผนกทะเบียน ต้องบริการได้รวดเร็ว ถูกต้อง มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เจ้าหน้าที่ทุกคนให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ

การสร้างเสริมศรัทธาและคุณธรรมสำหรับครู ด้วยการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู

เนื่องจากมาตรฐานในวิชาชีพครูเท่าที่ผ่านมายังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ ทั้งนี้เพราะครูขาดในด้านคุณภาพและคุณธรรม ด้วยเหตุนี้ กองวิจัยและพัฒนาวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา จึงได้หาแนวทางเพื่อปรับปรุงคุณภาพของครูด้วยการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2523

การยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูมีวิธีการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การออกใบอนุญาตให้ผู้ที่เข้ามาสู่วิชาชีพครู มีทั้งการให้การรับรองการศึกษาวิชาชีพครู การสอบวัดสมรรถภาพพื้นฐานในการเป็นครู และการอบรมตามโปรแกรมที่เป็นที่ยอมรับของสถาบันวิชาชีพครู

สำหรับแนวทางที่จะเข้าสู่วิชาชีพครูนั้นมีได้ 2 แนวทาง คือ ผู้ที่จบจากสถาบันผลิตครูโดยตรง สามารถใช้การรับรองจากสถาบัน หรือการรับรองสถาบันขององค์การวิชาชีพครู หรือการใช้คำรับรองจากคณะกรรมการประสานงานการผลิตครู ส่วนผู้ที่จบจากสถาบันอื่นๆ ซึ่งไม่มีวุฒิทางครู จะใช้วิธีทดสอบสมรรถภาพพื้นฐาน หรือการให้การฝึกอบรมบางรายวิชา แล้วให้ทดลองฝึกไประยะเวลาหนึ่ง เมื่อผ่านการตรวจสอบภาคปฏิบัติแล้ว จะออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูให้

ความสำคัญของคุณธรรมต่อครู

1. ครูในฐานะเป็นคนคนหนึ่งในสังคม จำเป็นต้องมีคุณธรรมจริยธรรมเยี่ยงคนดีทั่วไป ดังนั้นคนดีโดย

ทั่วไปในสังคมเขาประพฤติปฏิบัติเช่นใดครูก็ควรจะทำเช่นนั้น

2. ครูในฐานะที่อยู่ในอาชีพและวงการที่ได้รับการยกย่องนับถือจากคนไทยและสังคมไทย มาแต่โบราณกาล จำเป็นต้องดำรงรักษาภาพดังกล่าวเอาไว้ด้วยการยึดถือปฏิบัติและดำรงตน เช่น ครูดีของไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน นั่นคือการที่ต้องดำรงตนให้เพียบพร้อมอยู่ด้วยความดีมีคุณธรรมอยู่ตลอดเวลา

3. ครูในฐานะเป็นผู้สอนคน สร้างคนให้เป็นคนดีและพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า ครูจึงมีพันธกิจที่จะต้องกระทำตัวเองให้ดี ให้มีความเป็นมนุษย์ให้น่ายกย่องนับถือเสียก่อนจึงจะไปสอนคน สมดังคำกล่าวที่ว่า “จะสอนสิ่งใดแก่ใครก็ต้องสร้างสิ่งนั้นให้มีขึ้นในตัวเราเสียก่อน” หากไม่แล้วก็จะเข้าทำนองแม่ปูสอนลูกปู หรือครูเป็นตัวแบบที่บูดเบี้ยวเสียเอง เช่นนี้แล้ว จะไปสอนศิษย์ให้เป็นคนดีมีคุณธรรมได้อย่างไร

หน้าที่และความรับผิดชอบของครู

1. หน้าที่ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครู หน่วยงานบริหารบุคลากร สำหรับข้าราชการครู ของคุรุสภาได้วางมาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครูในส่วนเกี่ยวกับหน้าที่รับผิดชอบไว้ 6 ข้อ ดังนี้

1. ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การอบรม การปกครองดูแลให้คำแนะนำและแนะแนวต่าง ๆ
2. ศึกษาวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอน
3. ให้บริการแก่สังคมในด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ
4. นิเทศในสาขาวิชาที่รับผิดชอบ
5. ช่วยงานธุรการและงานบริการและสถานศึกษา
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

กล่าวให้คล้องจองได้ว่า...สอน-วิจัย-ให้บริการ-ช่วยบริหาร-ทำงานนิเทศ

2. หน้าที่ตามจรรยาและวินัยข้าราชการครู

2.1 หน้าที่ตามจรรยาและวินัยข้าราชการใน พ.ร.บ. ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 65 ถึง มาตรา 81 มีความโดยสรุปดังนี้

มาตรา 65 ต้องรักษาวินัยอย่างเคร่งครัดอยู่เสมอ

มาตรา 66 ต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

มาตรา 67 ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความ ซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม

มาตรา 68 ต้องสนับสนุนนโยบายรัฐบาล ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ และมติคณะรัฐมนตรี

มาตรา 69 ต้องสนใจและรับทราบเหตุการณ์เคลื่อนไหวอันอาจเป็นภัยอันตรายต่อประเทศชาติ และต้องป้องกันภัยอันตรายซึ่งจะบังเกิดแก่ประเทศชาติ

มาตรา 70 ต้องรักษาความลับของทางราชการ

มาตรา 71 ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ

มาตรา 72 ต้องปฏิบัติราชการ โดยมีให้เป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน

มาตรา 73 ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา

มาตรา 74 ต้องถือและปฏิบัติตามระเบียบและธรรมเนียมของทางราชการ

มาตรา 75 ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

มาตรา 76 ต้องสุภาพเรียบร้อยรักษาความสามัคคีระหว่างข้าราชการและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

มาตรา 77 ต้องสุภาพเรียบร้อย ต้อนรับให้ความสะดวกความเป็นธรรม และให้สงเคราะห์แก่ประชาชนที่มาติดต่อไม่ดูหมิ่น กดขี่ข่มเหงราษฎร

มาตรา 78 ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันจะทำให้เสียความเที่ยงธรรมและเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่

มาตรา 79 ต้องไม่เป็นการรบกวนผู้จัดการ หรือตำแหน่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในทางหุ้นส่วนหรือบริษัท

มาตรา 80 ต้องไม่เป็นการรบกวนการปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในปกครองการเมือง

มาตรา 81 ต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

2.2 หน้าที่ตามระเบียบคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ.

2526 มีดังนี้

1. เลื่อมใสการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนาอื่น
3. ตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยความเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้
4. รักษาชื่อเสียงของตนมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติและชื่อเสียงของครู
5. ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
6. ถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่ปิดป้องและปิดบังอำพรางไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
7. ให้เกียรติแก่ผู้อื่นทางวิชาการ โดยไม่นำผลงานของผู้ใดมาแอบอ้างเป็นผลงานของตนและไม่เบียดบังใช้แรงงานหรือนำผลงานของผู้อื่นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน
8. ประพฤติตนอยู่ในความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความเที่ยงธรรม ไม่แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ
9. สุภาพเรียบร้อยประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์รักษาความลับของศิษย์ของร่วมงานและของสถานศึกษา
10. รักษาความสามัคคีระหว่างครูและช่วยเหลือกันในหน้าที่การงาน

2.3 จรรยาครู คณะอนุกรรมการร่างจรรยาครู ที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติแต่งตั้ง ได้ศึกษาค้นคว้าร่างจรรยาบรรณครูขึ้น แล้วปรับปรุงแก้ไขเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

หมวดที่ 1 อุดมการณ์ของครู

1. ศรัทธาในอาชีพครู อุทิศตนเพื่อศิษย์และการศึกษา
2. อารมณ์และเสริมสร้างเกียรติแห่งอาชีพครู
3. บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

หมวดที่ 2 เอกลักษณะของครู

1. อดทน รู้จักผ่อนปรนต่อปัญหา สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในเวลาและนอกเวลาสอน
2. รับผิดชอบต่อหน้าที่และต่อตนเอง สามารถร่วมงานเป็นหมู่คณะได้

3. เอาใจใส่ต่อการเรียน ความประพฤติ ความเป็นอยู่ และพิจารณาคุณค่าของศิษย์แต่ละคนด้วยเหตุผล
4. ใฝ่หาความรู้ สำนวญ ปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ และมีเชวอนไหวพริบในด้านการอบรมสั่งสอน
5. ขยันหมั่นเพียร รู้จักคิดริเริ่ม
6. มีความยุติธรรมและทำใหัศิษย์เกิดความอบอุ่นใจ
7. ดำรงตนอย่างเรียบง่าย ประหยัดเหมาะสมกับสภาพอาชีพครู
8. เป็นผู้มัวัดนธรรมและศีลธรรมตามศาสนาที่ตนนับถือ
9. สุภาพเรียบร้อย ประพฤติดีสม่ำเสมอ เหมาะสมเป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์

หมวดที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตนของครู

1. ต้องรักษาความสามัคคี ชื่อเสียงของหมู่คณะ และสถานศึกษาที่สังกัดอยู่
2. ต้องไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนา
3. ต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ช่นชื่อว่าประพฤติชั่ว
4. ไม่ละทิ้งการสอน อุทิศเวลาให้แกัศิษย์และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ
5. ต้องรักษาความลับของศิษย์ เพื่อนร่วมงานและสถานศึกษา
6. ต้องถือและปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมที่ดีของสถานศึกษา
7. ต้องประพฤติและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์อันมิชอบ
8. ต้องไม่ปิดบังอำพราง หรือบิดเบือนเนื้อหาสาระทางวิชาการ
9. ต้องไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามเพื่อนร่วมงานและบุคคลใด ๆ เชื้อฟงและไม่กระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งการในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
10. ต้องไม่เบียดบังใช้แรงงานหรือนำผลงานของศิษย์ไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน
11. ต้องไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริต หรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
12. ต้องไม่นำผลงานของผู้อื่นมาแอบอ้างเป็นผลงานของตน

3. หน้าที่ครูในฐานะเป็นข้าราชการครู

ก. สายงานผู้สอน

ลักษณะงานโดยทั่วไป

ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การให้การศึกษา การอบรม การปกครองดูแลการให้คำแนะนำและแนะแนวทางการศึกษา การแนะแนวอาชีพและปัญหาต่างๆ การบริการแก่สังคมในด้านวิชาการและด้านอื่นๆ การทำนุบำรุงเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรม ศึกษาค้นคว้าวิจัย วิเคราะห์ นิเทศ วัดผล ประเมินผล เสนอแนะการปรับปรุงหลักสูตร เรียบเรียงตำรา รวมถึงการใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ๆ ทางการศึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

ข. สายงานผู้บริหารในสถานศึกษา

ลักษณะงานโดยทั่วไป

เป็นผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารในสถานศึกษา ผู้บริหารมีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ

และรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุม ดูแล ส่งเสริม ประสานงานในการวางแผน การดำเนินงาน และประเมินผลงาน ทั้งด้านวิชาการ ธุรการ ปกครอง กิจกรรมและปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้ช่วยผู้บริหาร ปฏิบัติงานในการบริหาร สถานศึกษาและปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของครู

1. ครูไม่รับบทบาทหน้าที่ของตน เมื่อไม่รู้จักก็ปฏิบัติหน้าที่ไปตามที่ผู้บังคับบัญชาสั่ง หรือไม่ก็ปฏิบัติตามหน้าที่ที่เห็นครูคนอื่นปฏิบัติอยู่

2. ครูรับบทบาทหน้าที่แต่ปฏิบัติไม่ครบตามบทบาทหน้าที่ที่ควรปฏิบัติเพราะความไม่เข้าใจ คิดว่าถ้าไม่สั่งไม่ต้องปฏิบัติหรือเพราะถือว่า หน้าที่บางประการไม่สำคัญ เช่น บางคนคิดว่างานอื่นนอกจากการสอนไม่สำคัญ แต่บางคนคิดว่างานสอนไม่สำคัญ งานพิเศษทำให้เจริญก้าวหน้าในตำแหน่งมากกว่า

3. ครูรับบทบาทหน้าที่แต่ปฏิบัติตนไม่เหมาะสม คือปฏิบัติเกินกว่าเหตุ หรือเกินหน้าที่ เช่น ในการลงโทษ หรือปฏิบัติผิดระเบียบและธรรมเนียมของหน่วยงานทางแก้ไขเรื่องนี้มีอยู่หลายประการ เช่น การประชุมปรึกษาหารือ การสัมมนา การจัดทำคู่มือหรือแนวทางปฏิบัติงาน การนิเทศแนะนำของผู้บังคับบัญชา แต่ที่สำคัญยิ่งก็คือครูผู้รับบทบาทหน้าที่นั่นเอง คือ

- ครูจะต้องตระหนักว่าตนมีบทบาทหน้าที่อะไรบ้าง แล้วปฏิบัติให้ครบถ้วน
 - ครูจะต้องมีน้ำใจ หรืออุดมการณ์ที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด ด้วยการเสียสละอุทิศเวลาให้แก่งานตามที่จะกระทำได้
 - ครูจะต้องศึกษาวิธีปฏิบัติงานในหน้าที่จากผู้รู้จากหนังสือและจากการทำงานแล้วนำความรู้ ความคิดมาพัฒนางานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป
- กล่าวโดยสรุปว่า สั่งสอน อบรม ดูแล แก้ไข และให้แบบอย่าง คือ ทางของครู

บรรณานุกรม

กิริติ บุญเจือ, จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน, กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2519.

บรรจง จันทรสภา, ปรัชญาการศึกษา, กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

บุญเลิศ นาคแก้ว, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.

ปรีชา เศรษฐ์ธร, ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู, กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2523.

พุทธทาสภิกขุ, การศึกษาคืออะไร, กรุงเทพฯ : สำนักหนังสือธรรมบูชาของคณะเผยแผ่วิธีการดำเนินชีวิตอันประเสริฐ, 2517.

ยนต์ ชุมจิต, ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู, กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2519.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ, ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู, กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2514.

สินีนาง ธรรมชาติ, ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู, รายงานประกอบการเรียนวิชา พฐ501 พื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุนันทา เพ็ชรสังข์, ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู, รายงานประกอบการเรียนวิชา พฐ501 พื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สมุน อมรวิวัฒน์, สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย, โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2533.